

11.04.2021

Neposlušno na malih ekranih

Zavod Sploh je tudi letos organiziral festival improvizirane glasbe Neposlušno. Nastopili so številni domači umetniki in umetnice.

 (http://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http%3A%2F%2Fwww.sigic.si%2Fneposlusno-na-malih-ekranih.html%3Ffbclid%3DIwAR21oYPk_L2wIuGThToO919lP4qFPVjg6ln23Kfdwyvyqmlzm-eU3vmfwL4&title=Neposlu%C5%A1no+na+malih+ekranih+%7C+SIGIC)

 (https://twitter.com/intent/tweet?url=http%3A%2F%2Fwww.sigic.si%2Fneposlusno-na-malih-ekranih.html%3Ffbclid%3DIwAR21oYPk_L2wIuGThToO919lP4qFPVjg6ln23Kfdwyvyqmlzm-eU3vmfwL4&text=Neposlu%C5%A1no+na+malih+ekranih+%7C+SIGIC)

 (https://plus.google.com/share?url=http%3A%2F%2Fwww.sigic.si%2Fneposlusno-na-malih-ekranih.html%3Ffbclid%3DIwAR21oYPk_L2wIuGThToO919lP4qFPVjg6ln23Kfdwyvyqmlzm-eU3vmfwL4)

Ivana Maričić

Foto: © Zavod Sploh

Zavod Sploh je z devetim festivalom improvizirane glasbe **Neposlušno**

(<https://www.sploh.si/si/glasba/neposlusno/neposlusno-seznam>) odprl prostor za refleksijo lokalne improvizacijske scene. Prejšnje izvedbe festivala so bile posvečene mednarodni izmenjavi idej in soočanju različnih improvizatorskih scen in praks, tokrat pa je umetniški vodja **Tomaž Grom** domače glasbenike razporedil v enkratne zasedbe, sestavljene zgolj za festivalske nastope. Vsaka skupina improvizatorjev in improvizatorjk je dobila tudi zvočnega umetnika ali umetnico, ki pa ne izhaja iz improvizirane glasbe, pač pa iz zvočnih umetnosti, elektronske glasbe ali izza DJ pultov. Zato so bile v fokusu na eni strani novonastale zvočne konstelacije, na drugi pa premislek o širših poetskih in estetskih izhodiščih slovenskih improvizatorjev. V dveh dneh (30. in 31. marca) je nastopilo pet kvartetov in en trio, na sklepni, tretji dan (1. aprila) pa so se člani kvartetov in tria zbrali v orkester ter nastopili skupaj.

Tea Vidmar (glas), **Samo Šalomon** (kitara), **DJ Borka** (gramofoni) in **Gal Furlan** (bobni) so v **Stari mestni elektrarni** odprli dogajanje. Del vsakega festivala je posebno festivalsko vzdušje. Sedaj je že stara pesem, da smo trenutno obsojeni na ambient svojih štirih sten, toda problem improvizirane glasbe je, da je še toliko bolj občutljiva na festivalsko atmosfero, saj nekako temelji na počasni gradnji (glasbeniških) odnosov: ti se še podrobneje izrišejo in narekujejo zvočno tkivo. Če improvizacijo razumemo kot skupno reševanje nekega zvočnega/glasbenega problema, z domačega kavča težko zgrabimo subtilne zvočnosti, gibe in namige, ki so jedro improvizacije.

Seveda obstajajo nešteti posnetki koncertov improvizirane glasbe. Toda **Neposlušno** naj ne bi bila bodoča zgoščenka, pač pa mesto srečanja. Telesna prisotnost in benjaminovska avra sta nepogrešljivi. Lahko si predstavljam, da je bil leitmotiv drugega koncerta – **Jure Boršič** (saksofon), **Irena Z. Tomažin** (glas), **Rob Canning** (sinteza zvoka) in **Vitja Balžalorsky** (kitara) – ozvočenje kolektivne nevroze. Toda problem prenosa performativnih umetnosti verjetno ni v tem, da ne bi mogli posneti in v neskončnost reproducirati posnetega

zvočnega materiala. Česar posnetek ne more zajeti, je neotipljiva napetost, ki jo gradijo odnosi (aktivnih in pasivnih udeležencev) v skupnem izvajalskem prostoru. Poleg tega je pri spremljanju prenosov koncertov improvizirane glasbe sugestiven pogled kamere. Kajti če kot poslušalka ne vem, kaj pričakovati, saj ta glasba nastaja v realnem času, se ne morem pripraviti na prihajajoči zvok. Če imata na tretjem koncertu **Marko Jenič** (violina) in **Samo Kutin** (hurdi gurdi) še tako zanimiv dialog, a ekran kaže **Eduarda Raona** (harfa), bo pozornost poslušalke usmerjena na repetitivne harmonske vzorce harfe. Oko preglasi uho.

Prvi dan Neposlušnega smo posvetili tehničnim vprašanjem, drugega zato namenimo vsebinskim. Otvoritveni kvartet so sestavljali **Ana Kravanja** (violina), **Rok Zalokar** (klavir), **Zlatko Kaučič** (bobni, tolkala) in **Andrej Kobal** (GranuRise). Vsakega izmed sedmih festivalskih koncertov bi lahko postavili okoli zvočnega problema ali glasbenega elementa, ki je bil porinjen v ospredje. Lahko bi dejali, da je bil uvodni koncert drugega festivalskega dne osredinjen v eni gesti ali teksturi, ki je permutirala v času. Zastavlja se vprašanje skupinske dinamike in hierarhije. Izbrane festivalske skupine niso stalne, so enkratne. Čeprav je takšen poskus lahko odlična vaja, je lahko tudi težaven, kajti glasbeniki in glasbenice se lahko vedno vračajo k istemu, ne zmorejo izstopiti iz lasne poetike, hkrati pa z njo ne znajo odgovoriti na zastavljene izzive. V trenutku, ko na primer Kaučič še tako duhovito zarezhe v ponavljajoči se zvočni material, ta zarezha glasbenikov sploh ne gane. *Z ad hoc* skupinami se pojavi še dodatno tveganje statičnosti hierarhičnih odnosov. Vloga predlagatelja zvočnega materiala lahko ostane v rokah le enega (po)ustvarjalca, medtem ko se ostali poskušajo odzvati nanj ali mu nasprotovati. Hkrati ni nujno, da jim je zvočni material dovolj blizu, da bi ga še naprej oblikovali. Opis Neposlušnega navaja, da »je treba improvizirano glasbo izvajati redno«. Razvijanje lastne in skupinske poetike je proces, zato so enkratne zasedbe vedno tvegane in toliko bolj mamljive. Če pa tako lastnega kot skupinskega procesa nikoli ni, scena stagnira.

V razvoju scene, lastne poetike, koncerta, zvočnega materiala naj bi bilo ključno poslušanje. Kako se odzvati, če ravno to izostane oziroma je usmerjeno na drugačne zvočnosti? Kako se kot improvizator, ki je v nenehnem stanju krize oziroma iskanja neposrednega odgovora na problem, odzvati na zvočno umetnost, ki je bolj podobna statičnemu mozaiku? Sopostavitev drugačnih zvočnih umetnosti z improvizacijo je bila rdeča nit letošnjega festivala, manjkala ni niti v drugem in tretjem bloku drugega dneva, ki so ga sestavljali **Ida Hiršenfelder** (sinteza zvoka), **Boštjan Simon** (saksofon), **Drago Ivanuša** (klavir), **Vid Drašler** (bobni) in **Andrej Fon** (saksofon, klarinet), **Blaž Božič** (vzorčenje), **Jošt Drašler** (kontrabas) ter **Bojan Krhlanko** (bobni, efekti).

Festival je 1. aprila sklenil koncert vseh nastopajočih. Tudi ta je poudaril igrivost sopostavitve marsikdaj sorodnih ali celo istih inštrumentov, ki so nastopili v duih. Grom je namreč glasbenike postavil v krog, Bojan Krhlanko (bobni) in **Žiga Ipavec** (bobni) sta začela, Krhlanko je nehal igrati, Ipavcu se je pridružil Jure Boršič (saksofon), Ipavec nehal, Boršiču se pridružil Boštjan Simon (saksofon) itn. Ko se je krog končno sklenil in prišel nazaj do Krhlanka, je sledila daljša skupinska improvizacija.

Umetnost naj bi bila ogledalo svojega časa. Sodobna akademska/umetniška/klasična glasba je že tako partikulariziranega značaja in izraza, da ne zna več nagovoriti družbenega, temveč le individualni estetski problem. Ali ni ravno improvizacija tista, ki se ji lahko postavi nasproti? Mogoče so njuna izrazna sredstva podobna, ampak kot je Neposlušno še enkrat dokazalo, improvizacija še vedno meri na kolektivno, aktualno, družbeno.

Zadnji dan festivala si lahko ogledate spodaj, ostale nastope pa TUKAJ (<https://vimeo.com/search?q=neposlušno>).